

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2009. gada 23. aprīlī*

Apvienotās lietas C-261/07 un C-299/07 par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Rechtbank van koophandel te Antwerpen* (Beļģija) iesniedza ar lēmumiem, kas pieņemti 2007. gada 24. maijā un 21. jūnijā un kas Tiesā reģistrēti attiecīgi 2007. gada 1. un 27. jūnijā, tiesvedībās

VTB-VAB NV (C-261/07)

pret

Total Belgium NV

un

Galatea BVBA (C-299/07)

* Tiesvedības valoda — holandiešu.

pret

Sanoma Magazines Belgium NV.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs P. Janns [*P. Jann*], tiesneši A. Ticano [*A. Tizzano*] (referents), E. Borgs Bartets [*A. Borg Barhet*], E. Levits un Ž. Ž. Kāzels [*J.-J. Kasel*],

ģenerālvokāte V. Trstenjaka [*V. Trstenjak*],
sekretāre M. Fereira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2008. gada 18. jūnija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *VTB-VAB NV* vārdā — L. Elierts [*L. Eliaerts*] un B. Greguārs [*B. Gregoir*],
advocaten,

— *Total Belgium NV* vārdā — J. Steiks [*J. Stuyck*], *advocaat*,

- *Sanoma Magazines Belgium NV* vārdā — P. Mājārts [P. Maeyaert], *advocaat*,

- Beļģijas valdības vārdā — L. van den Bruka [*L. Van den Broeck*] un T. Materns [*T. Materne*], pārstāvji, kuriem palīdz E. Balate [*E. Balate*], advokāts,

- Spānijas valdības vārdā — M. Munjoss Peress [*M. Muñoz Pérez*], pārstāvis,

- Francijas valdības vārdā — Ž. de Bergess [*G. de Bergues*] un R. Lūsli-Suransa [*R. Loosli-Surrans*], pārstāvji,

- Portugāles valdības vārdā — L. Iness Fernandišs [*L. Inez Fernandes*], pārstāvis,

- Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — V. Vilss [*W. Wils*], pārstāvis,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2008. gada 21. oktobra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- ¹ Lūgumi sniegt prejudiciālo nolēmumu ir par to, kā interpretēt EKL 49. pantu un Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 11. maija Direktīvu 2005/29/EK, kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2006/2004 (“Negodīgas komercprakses direktīva”) (OV L 149, 22. lpp.; turpmāk tekstā — “Direktīva”).
- ² Šie lūgumi tika iesniegti divās tiesvedībās, pirmkārt, starp *VTB-VAB NV* (turpmāk tekstā — “*VTB*”) un *Total Belgium NV* (turpmāk tekstā — “*Total Belgium*”) un, otrkārt, starp *Galatea BVBA* (turpmāk tekstā — “*Galatea*”) un *Sanoma Magazines Belgium NV* (turpmāk tekstā — “*Sanoma*”) par *Total Belgium* un *Sanoma* komercpraksi, kuru *VTB*, kā arī *Galatea* uzskata par negodīgu.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienų tiesiskais regulējums

- 3 Direktīvas preambulas piektajā, sestajā, vienpadsmitajā un septiņpadsmitajā apsvērumā ir noteikts:

- “(5) [...] šķēršļ[i] preču un pakalpojumu brīvai pārrobežu aprītei vai brīvībai veikt uzņēmējdarbību [...] būtu jālikvidē. Šos šķēršļus var likvidēt, tikai izstrādājot Kopienas līmenī vienādus noteikumus, ar ko ievieš augsta līmeņa patērētāju aizsardzību, un Kopienas līmenī noskaidrojot dažus juridiskus jēdzienus, ciktāl tas vajadzīgs netraucētai iekšējā tirgus darbībai un lai atbilstu juridiskās noteiktības [tiesiskās drošības] prasībai.
- (6) Tādēļ ar šo direktīvu tuvinā valstu tiesību aktus par negodīgu komercpraksi, tostarp negodīgu reklāmu, kas rada tiešu kaitējumu patērētāju ekonomiskajām interesēm, tādējādi radot netiešu kaitējumu likumīgu konkurentu ekonomiskajām interesēm [...].
- (11) Augstais konverģences līmenis, kas ir sasniegts, tuvinot valstu noteikumus ar šīs direktīvas starpniecību, rada vispārēju augsta līmeņa patērētāju tiesību aizsardzību. Ar šo direktīvu nosaka vienotu vispārēju aizliegumu tādai negodīgai komercpraksi, kas kropļo patērētāju saimniecisko rīcību. Ar to arī paredz noteikumus par agresīvu komercpraksi, kas pašreiz nav reglamentēta Kopienas līmenī.

- (17) Vēlams precizēt, kāda komercprakse ir negodīga visos apstākļos, lai nodrošinātu lielāku juridisku noteiktību [tiesisko drošību]. Tādēļ I pielikumā ietverts pilns visu šādas prakses paveidu saraksts. Šie ir vienīgie komercprakses piemēri, ko var uzskatīt par negodīgiem, neizvērtējot katra atsevišķa gadījuma atbilstību 5. līdz 9. pantam. Sarakstu var grozīt tikai ar šīs direktīvas pārskatīšanu”.

- 4 Direktīvas 1. pantā ir noteikts:

“Šīs direktīvas mērķis ir dot ieguldījumu iekšējā tirgus pareizā darbībā un sasniegt augsta līmeņa patērētāju tiesību aizsardzību, tuvinot dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus, kas attiecas uz negodīgu komercpraksi, kura rada kaitējumu patērētāju ekonomiskajām interesēm.”

- 5 Direktīvas 2. pantā ir paredzēts:

“Šajā direktīvā:

[..]

- d) “uzņēmēja komercprakse attiecībā pret patērētājiem” (turpmāk — arī “komercprakse”) ir jebkura tirgotāja veikta darbība, noklusējums, uzvedība vai apgalvojums,

komerciāls paziņojums, tostarp reklāma un tirgdarbība [mārketing], kas ir tieši saistīta ar produkta popularizēšanu, pārdošanu vai piegādi patērētājiem;

[..].”

6 Direktīvas 3. panta 1. punktā ir noteikts:

“Šī direktīva attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi attiecībā pret patērētājiem, kā izklāstīts 5. pantā, pirms komercdarījuma, kas attiecas uz kādu produktu, pēc tā un tā laikā.”

7 Direktīvas 4. pantā ir noteikts:

“Dalībvalstis neierobežo nedz pakalpojumu sniegšanas brīvību, nedz brīvu preču apriti tādu iemeslu dēļ, kas ir šīs direktīvas tuvinātajā jomā.”

8 Direktīvas 5. pants ar nosaukumu “Negodīgas komercprakses aizliegums” ir izteikts šādi:

“1. Negodīga komercprakse ir aizliegta.

2. Komerccprakse ir negodīga, ja:

a) tā ir pretrunā profesionālās rūpības prasībām,

un

b) tā attiecībā uz produktu būtiski kropļo vai var būtiski kropļot tā vidusmēra patērētāja saimniecisko rīcību, kuru produkts sasniedz vai kuram tas adresēts, vai vidusmēra grupas pārstāvja saimniecisko rīcību attiecībā uz produktu, ja komercprakse ir vērsta uz īpašu patērētāju grupu.

3. Tādu komercpraksi, kas var būtiski kropļot tikai precīzi nosakāmas patērētāju grupas saimniecisko rīcību, kuri garīgu vai fizisku traucējumu, vecuma vai lētīcības dēļ ir īpaši neaizsargāti pret tādu praksi vai attiecīgo produktu, tādējādi, ka varētu saprātīgi paredzēt, ka tirgotājam tas būtu bijis jāprognozē, vērtē no tādas grupas vidusmēra pārstāvja viedokļa. Tas neskar parasto un likumīgo reklāmas praksi lietot pārspīlētus izteicienus vai izteicienus, ko nav paredzēts uztvert burtiski.

4. Jo īpaši komercprakse ir negodīga, ja:

a) tā maldina, kā izklāstīts 6. un 7. pantā,

vai

b) tā ir agresīva, kā izklāstīts 8. un 9. pantā.

5. Šīs direktīvas I pielikumā dotajā sarakstā ietverti komercprakses veidi, kas visos apstākļos uzskatāmi par negodīgiem. To pašu vienotu sarakstu piemēro visās dalībvalstīs, un to var grozīt tikai ar šīs direktīvas pārskatīšanu.”

9 Direktīvas 6. pantā ar nosaukumu “Maldinošas darbības” ir noteikts:

“1. Komercpraksi uzskata par maldinošu, ja tajā sniedz nepareizu informāciju un tādēļ tā ir nepatiesa vai ja tā jebkādā veidā, tostarp vispārējā sniegumā, maldina vai var maldināt vidusmēra patērētāju, pat ja informācija ir faktiski pareiza, attiecībā uz vienu vai vairākiem šeit turpmāk uzskaitītajiem elementiem un jebkādā gadījumā liek vai var likt patērētājam pieņemt lēmumu veikt darījumu, kādu viņš citādi nebūtu pieņēmis:

a) produkta esamība vai īpašības;

b) produkta galvenās īpašības, piemēram, tā pieejamība, labumi, riski, izpildījums, sastāvs, piederumi, garantijas apkalpošana un sūdzību izskatīšanas procedūra, izgatavošanas vai sniegšanas metode un laiks, piegāde, atbilde [atbilstība] nolūkam, pielietojums, daudzums, sīks apraksts, ģeogrāfiskā un komerciālā

izcelsme vai rezultāti, ko var gaidīt, to lietojot, vai ar šo produktu veikto testu vai pārbauzu rezultāti vai būtiskas īpašības;

- c) tirgotāja saistību apjoms, attiecīgās komercprakses motīvi un pārdošanas procesa īpašības, jebkurš paziņojums vai simbols attiecībā uz tiešu vai netiešu tirgotāja vai produkta sponsorēšanu vai atbalstu;

- d) cena vai cenas aprēķināšanas veids vai konkrēta cenas atvieglojuma esamība;

- e) vajadzību pēc apkopes, detaļas, tās nomaiņas vai labošanas;

- f) tirgotāja vai viņa pārstāvja iedaba, īpašības un tiesības, piemēram, viņa identitāte un aktīvi, kvalifikācija, statuss, atzīšana, piederība vai sakari, rūpnieciskā, komerciālā vai intelektuālā īpašuma tiesības vai saņemtas godalgas un atzinības;

- g) patērētāja tiesības, tostarp tiesības precīši nomainīt vai saņemt atlīdzinājumu atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 25. maija Direktīvai 1999/44/EK par dažiem patēriņa preču pārdošanas aspektiem un saistītajām garantijām [(OV L 171, 12. lpp.)], vai risks, kas varētu viņu apdraudēt.

2. Komerccpraksi uzskata par maldinošu, ja, attiecībā uz tā[s] faktiem, ņemot vērā visas īpašības un apstākļus, tā vidusmēra patērētājam liek vai var likt pieņemt lēmumu veikt darījumu, ko viņš citādi nebūtu pieņēmis, un tas ietver:

a) jebkuru tirgdarbību attiecībā uz produktu, tostarp salīdzinošu reklāmu, kas izraisa jebkādu reklāmas devēja un konkurenta produktu, preču zīmju, tirdzniecības nosaukumu un citu atšķirības zīmju sajaukšanu;

b) gadījumus, ja tirgotājs neievēro rīcības kodeksā ietvertos pienākumus, ko viņš ir uzņēmis, ja:

i) pienākums nav tikai vēlmju līmenī, bet ir stingrs un pierādāms,

un

ii) tirgotājs, veicot komercpraksi, norāda, ka rīcības kodekss viņam ir saistošs.”

10 Direktīvas 7. pantā ar nosaukumu “Maldinoša noklusēšana” ir noteikts:

“1. Komerccpraksi uzskata par maldinošu, ja attiecībā uz tās faktiem, ņemot vērā visas īpašības un apstākļus un saziņas līdzekļa nepilnības, tā noklusē būtisku informāciju, kas vidusmēra patērētājam ir vajadzīga, lai varētu pieņemt uz informāciju balstītu lēmumu, un tādējādi vidusmēra patērētājam liek vai var likt pieņemt lēmumu veikt darījumu, ko viņš citādi nebūtu pieņēmis.

2. Par maldinošu noklusēšanu arī uzskata gadījumus, ja tirgotājs, ņemot vērā 1. punktā aprakstīto, tajā minēto būtisko informāciju slēpj vai sniedz neskaidri, nesaprotami, divdomīgi vai nepiemērotā laikā vai nenorāda uz komercprakses komercnolūku, ja tas jau no konteksta nav skaidrs, un ja tas jebkurā no minētajiem gadījumiem liek vai var likt vidusmēra patērētājam pieņemt tādu lēmumu par darījuma veikšanu, kādu viņš citādi nebūtu pieņēmis.

3. Ja komercpraksē izmantotā saziņas līdzekļa dēļ rodas vietas vai laika ierobežojumus, tad, konstatējot to, vai informācija ir noklusēta, ņem vērā tādus ierobežojumus un jebkurus tirgotāja veiktus pasākumus, lai informētu patērētājus ar citiem līdzekļiem.

4. Ja īsteno uzaicinājumu veikt pirkumu, šādu informāciju uzskata par būtisku, ja tas jau no konteksta nav skaidrs:

- a) produkta galvenās īpašības, ciktāl tas ir piemērots saistībā ar saziņas līdzekli un pašu produktu;

- b) tirgotāja ģeogrāfiskā adrese un identitāte, piemēram, viņa tirdzniecības nosaukums un vajadzības gadījumā tā tirgotāja ģeogrāfiskā adrese un identitāte, kura uzdevumā viņš darbojas;

- c) cena, tostarp visi nodokļi, vai, ja produkta iedabas dēļ cenu nevar pamatoti aprēķināt iepriekš, cenas aprēķināšanas veids, kā arī vajadzības gadījumā visi papildu kravas, piegādes vai pasta maksājumi, vai, ja tādus maksājumus nevar pamatoti aprēķināt iepriekš, fakts, ka šādi papildu maksājumi var būt iekasējami;

- d) maksāšanas, piegādes, darbības un sūdzību izskatīšanas procedūras, ja tās ir citādas, nekā to paredz profesionālā rūpība;

- e) atcelšanas vai atsaukšanas tiesību esamība, ja tās saistītas ar produktiem vai darījumiem.

5. Kopienas tiesību aktos noteiktās prasības informācijai, kuras attiecas uz komerciālo saziņu, tostarp reklāmu un tirgdarbību [mārketingu], un kuru nepilnīgs uzskaitījums atrodams II pielikumā, uzskata par būtiskām.”

11 Direktīvas 8. pantā ar nosaukumu “Agresīva komercprakse” ir paredzēts:

“Komerccpraksi uzskata par agresīvu, ja faktiski, ņemot vērā visas tās īpašības un visus apstākļus, tā ar uzmākšanos, piespiešanu, tostarp fiziska spēka izmantošanu vai nesamērīgu ietekmi, būtiski ietekmē vai var būtiski ietekmēt vidusmēra patērētāja izvēles vai rīcības brīvību attiecībā uz produktu un tādējādi liek vai var likt viņam pieņemt lēmumu veikt darījumu, ko viņš citādi nebūtu pieņēmis.”

12 Direktīvas 9. pants ar nosaukumu “Uzmākšanās, piespiešanas un nesamērīgas ietekmes izmantošana” ir izteikts šādi:

“Konstatējot to, vai komercpraksē izmantota uzmākšanās, piespiešana vai nesamērīga ietekme, ņem vērā:

- a) notikuma laiku, vietu, iedabu vai ilgumu;
- b) draudīgas vai aizvainojošas runas vai uzvedības izmantošanu;
- c) to, vai tirgotājs izmanto jebkuru konkrētu nelaimi vai tik nopietnus apstākļus, kas mazina patērētāja spriestspējas, ja tirgotājs apzinās tādas nelaimes un apstākļus, lai ietekmētu patērētāju lēmumu par produktu;

d) jebkurus apgrūtinošus vai nesamērīgus nelikumiskus [ar līgumu nesaistītus] šķēršļus, ko tirgotājs uzliek, ja patērētājs vēlas izmantot līgumiskas tiesības, tostarp tiesības līgumu izbeigt vai izvēlēties citu produktu vai citu tirgotāju;

e) jebkurus draudus veikt jebkuras darbības, ko likumīgi nedrīkst veikt.”

13 Visbeidzot, Direktīvas 19. pantā ir noteikts:

“Dalībvalstis pieņem un publicē normatīvos un administratīvos tiesību aktus, kas vajadzīgi, lai panāktu atbilstību šai direktīvai, vēlākais 2007. gada 12. jūnijā. [..]”

Tās piemēro šos pasākumus vēlākais 2007. gada 12. decembrī. [..]”

Valsts tiesiskais regulējums

- 14 1991. gada 14. jūlija likuma par komercpraksi un patērētāju informēšanu un aizsardzību (1991. gada 29. augusta *Moniteur belge*; turpmāk tekstā — “1991. gada likums”) 54. pants ir izteikts šādi:

“Saskaņā ar šo pantu saistīts piedāvājums ir preču, pakalpojumu, cita veida priekšrocību un dokumentu, kas ļauj iegūt preces un pakalpojumus, iegūšana bez maksas vai par samaksu, kas ir saistīta ar citu, pat identisku, preču vai pakalpojumu iegūšanu.

Izņemot turpmāk noteiktos izņēmumus, pārdevēji nedrīkst sniegt pircējiem saistītus piedāvājumus. Aizliegti ir arī saistīti darījumi, ko patērētājam piedāvā vairāki pārdevēji, kuri rīkojas vienotā nolūkā.”

- 15 1991. gada likuma 55.–57. pants ietver konkrētus izņēmumus no šī aizlieguma.

- 16 1991. gada likuma 55. pantā ir noteikts:

“Par kopējo cenu drīkst saistīti piedāvāt:

- 1) preces vai pakalpojumus, kas veido vienu veselumu;

Karalis pēc kompetento ministru un Finanšu ministra ierosinājuma var norādīt finanšu nozarē piedāvātos pakalpojumus, kuri veido vienu veselumu;

- 2) identiskas preces vai pakalpojumus ar nosacījumu, ka:
 - a) vienā un tai pašā uzņēmējdarbības vietā katru preci un pakalpojumu var iegādāties atsevišķi par parasto cenu;
 - b) pircējs tiek skaidri informēts par šo iespēju un par katras preces un pakalpojuma atsevišķo cenu;
 - c) preču vai pakalpojumu kopuma pircējam attiecīgajā gadījumā piešķirtā cenas atlaide nepārsniedz trešo daļu no kopā saskaitītajām konkrēto preču vai pakalpojumu cenām.”

17 Atbilstoši 1991. gada likuma 56. pantam:

“Saistīti ar pamatpreci vai attiecīgi ar pamatpakalpojumu bez maksas drīkst piedāvāt:

1. pamatpreces piederumus, ko preces ražotājs ir īpaši pielāgojis attiecīgajai precei un kas tiek piegādāti kopā ar šo preci, lai paplašinātu vai vienkāršotu tās izmantošanu;

2. preces aizsardzībai vai iesaiņojumam izmantoto iepakojumu vai konteinerus, ņemot vērā attiecīgās preces veidu un vērtību;

3. nelielas preces un pakalpojumus, kas raksturīgi tirdzniecībai, kā arī pārdoto preču piegādi, montāžu, kontroli un uzturēšanu;

4. paraugus no ražotāja vai attiecīgi pamatpreces piegādātāja sortimenta, ja tie tiek piedāvāti preces īpašību novērtēšanai precīzi vajadzīgajos daudzumos vai lielumos;

5. krāsainus attēlus, uzlīmes un citus attēlus ar minimālu komerciālu vērtību;

6. biļetes dalībai oficiāli atļautās loterijās;

7. priekšmetus ar nenodzēšamiem un skaidri redzamiem reklāmas uzrakstiem, kas nav atrodami tirdzniecībā, ar nosacījumu, ka piedāvātāja maksātā iepirkuma cena nepārsniedz 5 % no pamatpreces vai pamatpakalpojuma pārdošanas cenas, ar ko kopā tie tiek izdalīti.”

18 Visbeidzot, 1991. gada likuma 57. pantā ir paredzēts:

“Tāpat kopā ar pamatpreci vai pamatpakalpojumu bez maksas var piedāvāt:

1. dokumentus, kas ļauj iegādāties identisku preci vai pakalpojumu, ja cenas samazinājums, kas izriet no šīs iegādes, nepārsniedz 55. panta 2. punktā noteiktos procentus;
2. dokumentus, kas ļauj iegādāties vienu no 56. panta 5. un 6. punktā paredzētajām priekšrocībām;
3. dokumentus, kas sniedz ekskluzīvas tiesības uz atlaidi naudā, ar nosacījumu, ka:
 - a) tajos tiek pieminēta vērtība naudā, ko tie piešķir;
 - b) preču pārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas vietā sniegtās atlaides apmērs vai lielums ir skaidri norādīts, tāpat kā preces vai pakalpojumi, kuru iegāde dod tiesības uz dokumenta saņemšanu;
4. dokumentus, kas dod tiesības papildus noteikta daudzuma preču vai pakalpojumu iegādei saņemt vienu bezmaksas piedāvājumu vai cenas samazinājumu līdzīgas

preces vai pakalpojuma iegādei, ar nosacījumu, ka šo priekšrocību sniedz tas pats pārdevējs un tas nepārsniedz trešdaļu no iepriekš iegūtās preces vai pakalpojuma cenas.

Dokumentā ir jāmin tā derīguma termiņa iespējamās beigas, kā arī piedāvājuma nosacījumi.

Ja pārdevējs izbeidz piedāvājumu, patērētājam ir jāsaņem iepriekš veiktajiem pirkumiem līdzvērtīgs piedāvājums”.

- ¹⁹ 2007. gada 5. jūnijā Beļģijas Karaliste pieņēma likumu, ar kuru groza 1991. gada 14. jūlija likumu par komercpraksi un patērētāju informēšanu un aizsardzību (2007. gada 21. jūnija *Moniteur belge*, 34272. lpp.; turpmāk tekstā — “2007. gada 5. jūnija likums”) un ar kuru atbilstoši tā 1. pantam transponē Direktīvas noteikumus.

Pamata prāvas un prejudiciālie jautājumi

Lieta C-261/07

- ²⁰ No rīkojuma par prejudiciālā jautājuma uzdošanu izriet, ka kopš 2007. gada 15. janvāra *Total Belgium* — *Total* grupas meitas sabiedrība, kas arī izplata degvielu degvielas uzpildes stacijās, — piedāvā patērētājiem, kuriem ir *Total Club* karte, bezmaksas avārijas dienesta pakalpojumus trīs nedēļu garumā par katru automašīnas uzpildīšanu ar vismaz 25 l degvielas vai mopēda uzpildīšanu ar vismaz 10 l degvielas.

- 21 2007. gada 5. februārī *VTB* — sabiedrība, kas darbojas avārijas dienesta pakalpojumu jomā, — lūdza *Rechtbank van koophandel te Antwerpen* [Antverpenes tirdzniecības tiesai] izdot rīkojumu *Total Belgium* izbeigt šādu komercpraksi, jo tā it īpaši bija saistīts piedāvājums, kas ir aizliegts 1991. gada likuma 54. pantā.
- 22 Šādos apstākļos *Rechtbank van koophandel te Antwerpen* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālo jautājumu:

“Vai [..] Direktīva [..] liedz piemērot tādu valsts tiesību normu kā [1991. gada] likuma [..] 54. pants, ar ko, izņemot likumā izsmēloši uzskaitītos gadījumus, pārdevējam ir aizliegts sniegt jebkādu saistītu piedāvājumu patērētājam, ieskaitot tādu, kurā precei, kas patērētājam jānopērk, ir pievienots bezmaksas pakalpojums, kura izmantošana ir saistīta ar preces pirkšanu, neņemot vērā konkrētos apstākļus, īpaši konkrētā piedāvājuma iespējamo ietekmi uz parastu patērētāju un to, vai konkrētajā gadījumā ar piedāvājumu ir pārkāpti profesionālās rūpības vai godīgas komercprakses principi?”

Lieta C-299/07

- 23 Pamata lieta ir starp *Galatea*, sabiedrību, kurai pieder veļas veikals Šotenā [*Schoten*] (Beļģija), un *Sanoma*, *Sanoma* grupas meitas sabiedrību, kura izdot vairākus žurnālus, tostarp nedēļas žurnālu *Flair*.
- 24 2007. gada 13. marta *Flair* izdevumam bija pievienoti kuponi, kuri laikā no 2007. gada 13. marta līdz 15. maijam deva tiesības uz 15–25 % atlaidi dažādām precēm, kas tiek tirgotas dažādos veļas veikalos Flandrijas reģionā.

25 2007. gada 22. martā *Galatea* cēla *Rechtbank van koophandel te Antwerpen* prasību par šādas prakses izbeigšanu, norādot, ka *Sanoma* it īpaši pārkāpa 1991. gada likuma 54. panta prasības.

26 Šādos apstākļos *Rechtbank van koophandel te Antwerpen* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālo jautājumu:

“Vai EKL 49. pants par pakalpojumu sniegšanas brīvību un Direktīva [...] liedz piemērot tādu valsts tiesību normu kā [1991. gada] likuma [...] 54. pants, ar kuru, izņemot likumā konkrēti uzskaitītus gadījumus, pārdevējiem ir aizliegts sniegt patērētājiem jebkādos saistītos piedāvājumus, kuros preču, pakalpojumu, cita veida priekšrocību un dokumentu, kuri ļauj iegūt minētās preces, pakalpojumus un priekšrocības, iegūšana bez maksas vai par samaksu ir saistīta ar citu, pat identisku, preču vai pakalpojumu iegūšanu, turklāt neņemot vērā konkrētos apstākļus, īpaši konkrētā piedāvājuma iespējamo ietekmi uz parastu patērētāju un to, vai konkrētajā gadījumā ar piedāvājumu ir pārkāpti profesionālās rūpības vai godīgas komercprakses principi?”

27 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2007. gada 29. augusta rīkojumu lietas C-261/07 un C-299/07 tika apvienotas rakstveida un mutvārdu procesam, kā arī sprieduma taisīšanai.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

28 Ar šiem diviem jautājumiem iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīva ir jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā 1991. gada likuma 54. pants, kas, izņemot konkrētus gadījumus un neņemot vērā īpašos šīs lietas apstākļus, ievieš vispārēju principu, ar kuru aizliedz pārdevēja sniegtus saistītos piedāvājumus patērētājam.

Par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību lietā C-261/07

- 29 VTB apšaubu lūguma sniegt prejudiciālo nolēmumu pieņemamību, jo tas attiecas uz direktīvas interpretāciju, kuras transponēšanas termiņš, 2007. gada 12. decembris, attiecīgā lēmuma pieņemšanas laikā, proti, 2007. gada 24. maijā, vēl nebija beidzies.
- 30 To pašu iemeslu dēļ un skaidri neceļot iebildi par nepieņemamību, Beļģijas un Spānijas valdības uzskata, ka direktīva pamata lietā nav piemērojama. Jo īpaši Spānijas valdība uzskata, ka tiesa valsts tiesību normu nevar atzīt par nepiemērojamu direktīvas pārkāpuma dēļ, kamēr vēl nav beidzies attiecīgās direktīvas transponēšanas termiņš.
- 31 Tomēr šos argumentus nevar pieņemt.
- 32 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai Tiesai un valstu tiesām sadarbojoties, kā tas ir paredzēts EKL 234. pantā, tikai valsts tiesām, kurās ir ierosināta tiesvedība un kurām ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ņemot vērā katras lietas īpatnības, ir jānovērtē gan tas, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums tām ir nepieciešams sprieduma taisīšanai, gan arī Tiesai uzdoto jautājumu atbilstība. Tādējādi, tā kā uzdotie jautājumi ir saistīti ar Kopienu tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu (skat. it īpaši 2001. gada 13. marta spriedumu lietā C-379/98 *PreussenElektra*, *Recueil*, I-2099. lpp., 38. punkts; 2003. gada 22. maija spriedumu lietā C-18/01 *Korhonen u.c.*, *Recueil*, I-5321. lpp., 19. punkts, kā arī 2007. gada 19. aprīļa spriedumu lietā C-295/05 *Asemfo*, *Krājums*, I-2999. lpp., 30. punkts).
- 33 No tā izriet, ka atbilstības prezumpciju, kas piemīt valstu tiesu prejudiciālā kārtā uzdotiem jautājumiem, var noraidīt tikai izņēmuma gadījumos, it īpaši kad ir acīmredzami skaidrs, ka lūgtajai Kopienu tiesību normu interpretācijai, uz ko attiecas

jautājumi, nav nekāda sakara ar pamata lietas situāciju vai priekšmetu (skat. it īpaši 1995. gada 15. decembra spriedumu lietā C-415/93 *Bosman, Recueil*, I-4921. lpp., 61. punkts, kā arī 2008. gada 1. aprīļa spriedumu lietā C-212/06 *Gouvernement de la Communauté française et gouvernement wallon*, Krājums, I-1683. lpp., 29. punkts).

- 34 Šajā lietā ir jākonstatē, ka acīmredzami neparādās, ka šim prejudiciālajam jautājumam nebūtu nozīmes attiecībā uz nolēmumu, kuru iesniedzējtiesai ir jāpieņem.
- 35 Pirmkārt, no judikatūras izriet, ka direktīvas piemērošanas jomā ietilpst ne tikai valsts tiesību akti, kuru mērķis speciāli ir minētās direktīvas transponēšana, bet — sākot no šīs direktīvas spēkā stāšanās dienas — arī iepriekš pieņemti valsts tiesību akti, kuri var nodrošināt valsts tiesību atbilstību direktīvai (šajā sakarā skat. 2006. gada 7. septembra spriedumu lietā C-81/05 *Cordero Alonso*, Krājums, I-7569. lpp., 29. punkts).
- 36 Lai gan pamata lietā 2007. gada 5. jūnija likums, ar kuru grozīja 1991. gada likumu un kurš formāli transponēja Direktīvu, ir pieņemts pēc pamata lietas faktiem un lēmuma par prejudiciālā jautājuma uzdošanu pieņemšanas, tomēr, kā izriet no šī lēmuma un kā tiesas sēdē ir atzinusi Beļģijas valdība, 1991. gada likuma 54.–57. pantā ietvertie apstrīdētie noteikumi, proti, tie, ar kuriem tiek noteikts vispārēja aizlieguma princips sniegt saistītus piedāvājumus un paredzēti zināmi izņēmumi no šī principa, ar 2007. gada 5. jūnija likumu netika nedz atcelti, nedz arī grozīti.
- 37 Citiem vārdiem sakot, gan pamata lietas faktu notikumu brīdī, gan lēmuma par prejudiciālā jautājuma uzdošanu pieņemšanas brīdī valsts iestādes šos pastāvošos noteikumus uzskatīja par tādiem, ar kuriem var nodrošināt Direktīvas transponēšanu, sākot no tās spēkā stāšanās dienas, proti, no 2005. gada 12. jūnija, un par tādiem, kas līdz ar to ietilpst tās piemērošanas jomā.

38 Otrkārt, jebkurā gadījumā no Tiesas judikatūras izriet, ka direktīvas transponēšanai paredzētajā termiņā tās adresātēm dalībvalstīm ir jāatturas pieņemt noteikumus, kas varētu būtiski apdraudēt šajā direktīvā paredzētā rezultāta sasniegšanu (1997. gada 18. decembra spriedums lietā *C-129/96 Inter-Environnement Wallonie, Recueil*, I-7411. lpp., 45. punkts; 2003. gada 8. maija spriedums lietā *C-14/02 ATRAL, Recueil*, I-4431. lpp., 58. punkts, un 2005. gada 22. novembra spriedums lietā *C-144/04 Mangold, Krājums*, I-9981. lpp., 67. punkts).

39 Šajā sakarā Tiesai ir bijusi iespēja precizēt, ka šāds pienākums atturēties ir noteikts visām attiecīgās dalībvalsts iestādēm, ieskaitot valsts tiesas. Līdz ar to, sākot ar direktīvas spēkā stāšanās dienu, dalībvalsts tiesām, cik vien iespējams, ir jāatturas interpretēt valsts tiesības tādā veidā, kas pēc transpozīcijas termiņa beigām var nopietni apdraudēt šajā direktīvā paredzētā rezultāta sasniegšanu (skat. it īpaši 2006. gada 4. jūlija spriedumu lietā *C-212/04 Adeneler u.c., Krājums*, I-6057. lpp., 122. un 123. punkts).

40 Tā kā Direktīva jau bija stājusies spēkā pamata lietas faktu rašanās brīdī, *Rechtbank van koophandel te Antwerpen* lūgtā interpretācija, kas attiecas uz Direktīvas galvenajiem noteikumiem, ir jāuzskata par lietderīgu iesniedzējtiesai, lai tai ļautu pieņemt nolēmumu tajā ierosinātajā lietā atbilstoši minētajam atturēšanās pienākumam.

41 Ņemot vērā iepriekš minēto, jāuzskata, ka iesniedzējtiesas lietā *C-261/07* iesniegtais lūgums sniegt prejudiciālo nolēmumu ir pieņemams.

Par lietas būtību

Tiesai iesniegtie apsvērumi

- 42 *Total Belgium, Sanoma*, Portugāles valdība un Eiropas Kopienu Komisija uzskata, ka Direktīva liedz piemērot tādu saistīto piedāvājumu aizliegumu, kāds ir noteikts 1991. gada likuma 54. pantā.
- 43 Šajā sakarā *Total Belgium, Sanoma* un Beļģijas valdība norāda, ka uz saistītiem piedāvājumiem attiecas “komercprakses” jēdziens Direktīvas nozīmē. Ņemot vērā, ka ar šo pēdējo tiek veikta pilnīga saskaņošana negodīgas komercprakses nozarē, tikai tāda prakse, kuru dalībvalstis aizliedz “visos apstākļos”, atbilstoši Direktīvas 5. panta 5. punktam esot tā, kas ir minēta Direktīvas I pielikumā. Tā kā šajā pielikumā nav minēti saistītie piedāvājumi, tos līdz ar to kā tādus nevarot aizliegt, bet tos varot aizliegt tikai tad, ja, ņemot vērā īpašus lietas apstākļus, tiesa konstatētu, ka ir izpildīti Direktīvas 5. pantā noteiktie nosacījumi. Līdz ar to, kā norāda arī Portugāles valdība, tāds principiāls saistīto piedāvājumu aizliegums, kāds ir noteikts 1991. gada likuma 54. pantā, esot pretrunā Direktīvai.
- 44 Ar pretēju viedokli *VTB* un Beļģijas un Francijas valdības būtībā norāda, ka saistītie piedāvājumi neietilpst jēdzienā “komercprakse” Direktīvas izpratnē un tādēļ neietilpst tās piemērošanas jomā.
- 45 Šajā sakarā Beļģijas valdība precizē, ka attiecībā uz saistītiem piedāvājumiem bija iesniegts Eiropas Parlamenta un Padomes priekšlikums par pārdošanas veicināšanu iekšējā tirgū (OV 2002, C 75, 11. lpp.), kurā bija skaidri nošķirti minēto piedāvājumu un komercprakses, uz kuru attiecas Direktīva, juridiskie režīmi. Tā kā šis priekšlikums tika atsaukts tikai 2006. gadā, Beļģijas iestādes esot pamatoti uzskatījušas, ka saistītie piedāvājumi nav daļa no “komercprakses”. Līdz ar to Beļģijas likumdevējs, transponējot

Direktīvu, neuzskatīja par vajadzīgu grozīt 1991. gada likuma 54. pantu, nedz arī uzņemties pienākumu to interpretēt atbilstoši Direktīvas 5. pantā noteiktajiem kritērijiem.

- 46 Francijas valdība tostarp piebilst, ka, lai gan Direktīvā ir noteikts pienākums dalībvalstīm aizliegt negodīgu komercpraksi pret patērētājiem, tas tomēr neliedz šīm valstīm, lai labāk aizsargātu patērētāju, aizliegt cita veida praksi, kā, piemēram, saistītos piedāvājumus, neatkarīgi no to negodīgā rakstura Direktīvas izpratnē.
- 47 Visbeidzot *VTB* uzskata, ka jebkurā gadījumā atbilstoši Direktīvas 5. pantam netiek noliegts, ka dalībvalsts varētu atzīt par negodīgu cita veida praksi, kas nav minēta tās I pielikumā.

Tiesas atbilde

- 48 Lai atbildētu uz uzdotajiem jautājumiem, vispirms ir jānosaka, vai saistītie piedāvājumi, apstrīdētā aizlieguma priekšmets, ir komercprakse Direktīvas 2. panta d) punkta nozīmē un līdz ar to vai tie ir pakļauti šajā normā norādītajiem nosacījumiem.
- 49 Šajā sakarā ir jānorāda, ka Direktīvas 2. panta d) punktā, izmantojot īpaši plašu formulējumu, komercdarbības jēdziens ir definēts kā “jebkura tirgotāja veikta darbība, noklusējums, uzvedība vai apgalvojums, komerciāls paziņojums, tostarp reklāma un tirgdarbība [mārketing], kas ir tieši saistīta ar produkta popularizēšanu, pārdošanu vai piegādi patērētājiem”.

- 50 Kā ir norādījusi ģenerālvokāte secinājumu 69. un 70. punktā, saistītie piedāvājumi ir komerciāli darījumi, kuri skaidri ietilpst uzņēmēja komercstratēģijā un tieši attiecas uz tā pārdošanas veicināšanu un noietu. No tā izriet, ka tie ir komercdarbība Direktīvas 2. panta d) punkta izpratnē un līdz ar to ietilpst tās piemērošanas jomā.
- 51 Pēc tam, kad tas ir noteikts, vispirms ir jāatgādina, ka Direktīvas mērķis atbilstoši tās preambulas piektajam un sestajam apsvērumam, kā arī tās 1. pantam ir ieviest vienādus noteikumus attiecībā uz uzņēmumu negodīgu komercpraksi pret patērētājiem, lai veicinātu netraucētu iekšējā tirgus darbību un nodrošinātu lielāku patērētāju aizsardzību.
- 52 Tādējādi ar Direktīvu tiek pilnībā saskaņotas minētās normas Kopienā. Līdz ar to, kā ir skaidri paredzēts tās 4. pantā un pretēji *VTB* un Francijas valdības apgalvotajam, dalībvalstis nevar pieņemt ierobežojošākus pasākumus par tiem, kas ir definēti Direktīvā, pat ja tās vēlas nodrošināt lielāku patērētāju aizsardzību.
- 53 Tālāk ir jānorāda, ka Direktīvas 5. pantā ir paredzēts negodīgas komercprakses aizliegums un noteikti kritēriji, kas ļauj noteikt šo negodīgo raksturu.
- 54 Tādējādi atbilstoši šīs normas 2. punktam komercprakse ir negodīga, ja tā ir pretrunā profesionālās rūpības prasībām un attiecībā uz precīti būtiski kropļo vai var būtiski kropļot parasta patērētāja saimniecisko rīcību.

- 55 Turklāt Direktīvas 5. panta 4. punktā ir definētas divas precīzas negodīgu komercdarbību kategorijas, proti, “maldinošas darbības” un “agresīva prakse”, kas atbilst attiecīgi Direktīvas 6. un 7., kā arī 8. un 9. punktam. Atbilstoši šiem noteikumiem šāda prakse ir aizliegta, ja, ņemot vērā tās īpašības un faktus, tā liek vai var likt patērētājam pieņemt lēmumu veikt darījumu, kādu viņš citādi nebūtu pieņēmis.
- 56 Direktīvas I pielikumā ir noteikts arī pilnīgs saraksts ar 31 komercprakses veidu, kas saskaņā ar Direktīvas 5. panta 5. punktu ir uzskatāmi par negodīgiem “visos apstākļos”. Tādējādi, kā skaidri precizēts Direktīvas preambulas septiņpadsmitajā apsvērumā, runa ir tikai par komercpraksi, kuru var uzskatīt par negodīgu, neizvērtējot katra atsevišķa gadījuma atbilstību Direktīvas 5.–9. pantam.
- 57 Visbeidzot jānorāda, ka saistītie piedāvājumi nav ietverti starp I pielikumā uzskaitītajām darbībām.
- 58 Līdz ar to iesniedzējtiesas uzdotie jautājumi ir jāaplūko, ņemot vērā Direktīvas noteikumu saturu un vispārējo sistēmu, kas ir atgādināta iepriekšējos sprieduma punktos.
- 59 Šajā sakarā ir jākonstatē, ka, ieviešot saistīto piedāvājumu nelikumības prezumpciju, pamata lietā aplūkojamais valsts tiesiskais regulējums neatbilst Direktīvā noteiktajām prasībām.
- 60 1991. gada likuma 54. pantā vispirms tiek ieviests princips par saistīto piedāvājumu aizliegumu, lai gan šāda prakse nav minēta Direktīvas I pielikumā.

- 61 Kā tika atgādināts šī sprieduma 56. punktā, šajā pielikumā pilnīgi ir uzskaitīti tikai tie komercprakses veidi, kas ir aizliegti visos apstākļos un kurus līdz ar to nav jāpārbauda katrā atsevišķā gadījumā.
- 62 Tādējādi ar 1991. gada likuma 54. pantu ieviestā kārtība ir pretrunā Direktīvai, jo ar šo pantu vispārīgā un preventīvā veidā tiek aizliegti saistītie piedāvājumi neatkarīgi no to negodīgā rakstura pārbaudes attiecībā uz Direktīvas 5.–9. pantā noteiktajiem kritērijiem.
- 63 Tālāk šādā veidā tāda norma, kāda tiek aplūkota pamata lietā, ir pretrunā Direktīvas 4. pantam, kurš dalībvalstīm skaidri aizliedz paturēt spēkā vai pieņemt ierobežojošākas valsts tiesību normas, pat ja to mērķis ir nodrošināt lielāku patērētāju aizsardzību.
- 64 Visbeidzot jāpiebilst, ka šādu interpretāciju nevar atspēkot tas, ka 1991. gada likuma 55.–57. pantā ir paredzēts konkrēts izņēmumu skaits no šī saistīto piedāvājumu aizlieguma.
- 65 Pat ja ar šiem izņēmumiem var ierobežot saistīto piedāvājumu aizlieguma piemērošanas jomu, tie tomēr sava ierobežotā un iepriekš noteiktā rakstura dēļ nevar aizvietot analīzi, kuru obligāti ir jāveic attiecībā uz katras lietas faktiem un komercprakses “negodīgo” raksturu no Direktīvas 5.–9. pantā noteikto kritēriju viedokļa, ja runa ir, kā tas ir pamata lietās, par praksi, kas nav minēta tās I pielikumā.
- 66 Turklāt šo konstatējumu apstiprina dažu minēto atkāpju saturs. Tādējādi, piemēram, ar 1991. gada likuma 55. pantu tiek atļauts par kopējo cenu saistīti piedāvāt tikai preces vai

pakalpojums, kas veido vienu veselumu vai ir identiski. Kā pareizi norāda Komisija atbildē uz Tiesas uzdoto rakstveida jautājumu, nevar noliegt, ka, it īpaši ja patērētājiem tiek sniegta pareiza informācija, dažādu preču vai pakalpojumu saistītais piedāvājums, kas nav nedz kopums un nav arī identisks, atbilst Direktīvas noteiktajām godīguma prasībām.

67 Šajos apstākļos ir jākonstatē, ka Direktīva nepieļauj tādu saistīto piedāvājumu aizliegumu, kādu paredz 1991. gada likums. Līdz ar to nav vajadzības aplūkot jautājumu par iespējamo EKL 49. panta pārkāpumu, kas ir izvirzīts lietā C-299/07 uzdotajā prejudiciālajā jautājumā.

68 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Direktīva jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kāds ir aplūkots pamata lietās, kurā, izņemot konkrētus gadījumus un neņemot vērā lietas īpašos apstākļus, pārdevējam tiek aizliegts sniegt patērētājam jebkādu saistīto piedāvājumu.

Par tiesāšanās izdevumiem

69 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 11. maija Direktīva 2005/29/EK, kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2006/2004, (“Negodīgas komercprakses direktīva”) jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kāds ir aplūkots pamata lietās, kurā, izņemot konkrētus gadījumus un neņemot vērā lietas īpašos apstākļus, pārdevējam tiek aizliegts sniegt patērētājam jebkādu saistīto piedāvājumu.

[Paraksti]